

Luleå kommuns svar på remiss av betänkandet Vägen mot utfasning (SOU 2026:33)

Ärende/KN2026/01175

Kommunens ställningstagande

Luleå kommun tillstyrker i huvudsak betänkandets inriktning mot en successiv utfasning av fossila bränslen och:

Tillstyrker:

- förslagets övergripande inriktning mot elektrifiering av transportsektorn,
- satsningar på energieffektivisering och transporteffektivisering,
- förstärkt och breddad energi- och klimatrådgivning,
- åtgärder som främjar elektrifiering av kollektivtrafiken,
- styrmedel som ökar användningen av fossilfria drivmedel,
- offentlig upphandling som verktyg för att påskynda omställningen.

Tillstyrker med synpunkter:

- förslag om transporteffektiv samhällsutveckling, under förutsättning att kommunernas möjligheter stärkas att bidra till transportsektorns omställning genom tydligare ansvarsfördelning och långsiktig finansiering,
- förslag om utsläppsfria arbetsmaskiner och entreprenader, under förutsättning att krav införs stegvis, teknikneutralt och med hänsyn till marknadens mognad,
- förslag om elektrifiering av kollektivtrafiken, under förutsättning att staten säkerställer långsiktiga finansieringslösningar,
- förslag om elbilspremie, under förutsättning att regelverket förenklas och kriterierna görs mer transparenta,
- förslag som påverkar landsbygdens transportförsörjning, under förutsättning att geografiska skillnader beaktas.

Avstyrker inte något enskilt förslag, men anser att:

- konsekvenserna av att avskaffa pumplagen behöver analyseras närmare innan förändringen genomförs,
- utredningen i otillräcklig grad behandlar drivmedelsförsörjningen för samhällsviktig verksamhet, krisberedskap och totalförvar,

- de ekonomiska konsekvenserna för kommuner och regioner är otillräckligt belysta,
- staten behöver tillhandahålla tydligare mandat och ekonomiska förutsättningar för kommunal planering, mobilitetsstyrning och logistikutveckling.

Luleå kommuns yttrande

Generella synpunkter

Luleå kommun delar utredningens bedömning att elektrifiering behöver kombineras med fossilfria drivmedel, energieffektivisering och åtgärder som minskar transporternas resurs- och energibehov. Omställningen behöver bygga på långsiktiga, stabila och förutsägbara villkor för kommuner, hushåll och företag.

Styrmedlen bör utformas så att klimatnytta förenas med konkurrenskraft, investeringsvilja, social acceptans och robusthet. Regionala skillnader i avstånd, klimat, tillgång till kollektivtrafik, elnätskapacitet och energiinfrastruktur behöver beaktas. Detta är särskilt viktigt för Luleå kommun och Norrbotten där stora industriinvesteringar och omfattande samhällsomvandling samtidigt driver ett ökat behov av transporter, energiförsörjning och ny infrastruktur. Omställningen behöver därför genomföras på ett sätt som stärker, snarare än försvårar, den gröna industriutvecklingen och den regionala konkurrenskraften.

Luleå kommuns synpunkter på förslagen

Ett mer transporteffektivt samhälle – tillstyrks med synpunkter

Luleå kommun instämmer i att elektrifieringen behöver kombineras med ett mer transporteffektivt samhälle. Där förutsättningarna är goda behöver kollektivtrafik, gång och cykel vara attraktiva och konkurrenskraftiga alternativ, samtidigt som bilens betydelse behöver beaktas där avstånd och ett begränsat resandeunderlag gör alternativen svåra att erbjuda.

Luleå kommun anser att staten behöver stärka kommunernas möjligheter att bidra till transportsektorns omställning genom tydligare styrmedel och finansiering. Omställningen förutsätter i praktiken långsiktig planering av markanvändning, bostäder, verksamhetsområden, energisystem, laddinfrastruktur och transporter. Utredningen tydliggör dock inte tillräckligt vilken roll kommunerna förväntas ta i genomförandet, vilka krav som kommer att ställas eller hur de merkostnader som uppstår ska finansieras. Detta riskerar att skapa ett glapp mellan nationella klimatmål och lokala genomförandeförutsättningar.

Luleå kommun ser även en risk för målkonflikter mellan ambitionen att minska transporternas klimatpåverkan och regeringens mål om ökat småhusbyggande, eftersom en mer utspridd bebyggelsestruktur ofta leder till ökat transportbehov, längre resavstånd och svårare förutsättningar för kollektivtrafik, gång och cykel. Frågan är särskilt relevant för Luleå kommun som både har en växande tätort och en omfattande landsbygd med många mindre orter. Kommunen behöver kunna kombinera attraktiva boendemiljöer och fortsatt bostadsutveckling med målet om minskade utsläpp från transportsektorn. För att kommunerna ska kunna omsätta nationella klimatmål i lokala åtgärder krävs därför tydligare ansvarsfördelning, långsiktiga ekonomiska förutsättningar och en bättre samordning mellan olika nationella politikområden.

Utredningen lyfter utvecklad kollektivtrafik som en viktig förutsättning för ett mer transporteffektivt samhälle men analyserar inte vilka ekonomiska konsekvenser detta får för kommuner och regioner. För att de utsläppsminskningar som eftersträvas ska kunna realiseras krävs ofta betydande investeringar i kollektivtrafik och lokal infrastruktur. Kommunsektorns finansieringsbehov och genomförandeförutsättningar bör därför analyseras närmare.

Elektrifiering av kollektivtrafiken - tillstyrks med synpunkter

Luleå kommun är positiv till fortsatt elektrifiering av busstrafiken. Omställningen innebär samtidigt betydande investeringar i fordon, laddinfrastruktur, depåer, elnätanslutningar, effektkapacitet och framkomlighetsåtgärder. För Luleå Lokaltrafik ställer dessutom drift i ett kallt klimat högre krav på fordonens energianvändning, räckvidd och robusthet, vilket kan medföra högre omställningskostnader än vad nationella genomsnittsanalyser visar. Om investeringarna och de ökade driftkostnaderna ska hanteras inom befintliga ekonomiska ramar finns risk för minskat trafikutbud eller höjda biljettpriser, vilket kan minska kollektivtrafikens attraktivitet och motverka målet om ett ökat kollektivt resande.

Staten bör därför skapa långsiktiga och förutsägbara finansierings- och stödformer som möjliggör både elektrifiering och ett bibehållet eller förbättrat trafikutbud. Ekonomiska styrmedel bör omfatta såväl de initiala investeringskostnaderna som behovet av elinfrastruktur, depåutveckling och förstärkt effektkapacitet. Detta är särskilt viktigt för kommuner utanför storstadsregionerna, där stora investeringar behöver genomföras trots ett mindre resandeunderlag.

Godstransporter och näringslivets omställning- tillstyrks med synpunkter

Luleå kommun anser att utredningen tydligare bör beskriva ansvarsfördelningen mellan stat, kommun och näringsliv i omställningen av gods- och varutransporter. För Luleå, med sin roll som regionalt logistikcentrum och viktig hamnstad för svensk industri och export, är effektiva och fossilfria logistiklösningar avgörande. Kommunerna kan bidra genom fysisk planering och infrastruktur, men omställningen förutsätter långsiktiga regelverk, incitament och samordnade insatser från staten för att utsläppen ska minska utan att försämra näringslivets konkurrenskraft och regionens utvecklingsmöjligheter.

Arbetsmaskiner och offentlig upphandling - tillstyrks med synpunkter

Luleå kommun är positiv till att offentlig upphandling används som drivkraft för omställningen till utsläppsfria arbetsmaskiner och entreprenader. Krav behöver dock vara proportionerliga, teknikneutrala och införas stegvis i takt med att marknaden utvecklas. När utsläppsfria alternativ ännu inte är kommersiellt tillgängliga eller saknar tillräcklig kapacitet bör kravställningen kunna medge alternativa lösningar som ger motsvarande klimatnytta.

I Luleå pågår omfattande investeringar i bostäder, infrastruktur och industriella etableringar. Omställningen av arbetsmaskiner förutsätter därför att tillgången till teknik, energi, effekt och kompetens utvecklas i samma takt som kraven skärps. Alltför långtgående eller snabbt införda krav riskerar att minska konkurrensen i upphandlingar, särskilt för små och medelstora företag, samt leda till ökade kostnader eller förseningar i samhällsviktiga investeringar. Staten bör därför utforma styrmedel som driver på omställningen utan att försvåra genomförandet av den gröna industri- och samhällsomställningen.

Tillgänglighet, landsbygd och drivmedelsförsörjning - tillstyrks med synpunkter

Luleå kommun omfattar en stor geografisk yta där bilen i många fall är en förutsättning för att nå arbete, utbildning och samhällsservice. För hushåll och företag på landsbygden kan höga drivmedelskostnader eller bristande tillgång till laddinfrastruktur få betydande konsekvenser. Detta understryker behovet av geografiskt differentierade styrmedel som tar hänsyn till att förutsättningarna för kollektivtrafik, gång och cykel varierar mellan tätorter och landsbygd.

Luleå kommun noterar att utredningen föreslår att pumplagen avskaffas med motiveringen att den inte längre utgör ett effektivt styrmedel för omställningen. Luleå kommun anser därför att konsekvenserna för drivmedelsförsörjningen i landsbygdsområden behöver analyseras närmare och att staten bör säkerställa fortsatt tillgång till fossilfria drivmedel och laddinfrastruktur i hela landet.

***Trygg drivmedelsförsörjning och samhällsviktig verksamhet -
tillstyrks med synpunkter***

Luleå kommun delar bedömningen att flytande drivmedel kommer att ha en viktig roll under överskådlig tid för krisberedskap, totalförsvaret och annan samhällsviktig verksamhet. För kommuner i norra Sverige, med långa avstånd, vinterklimat och viktiga funktioner inom totalförsvaret, är en robust tillgång till energi och drivmedel särskilt betydelsefull. Luleå kommun anser att utredningen i begränsad omfattning behandlar de verksamheter där elektrifiering på kort och medellång sikt kan vara svår att genomföra utan att påverka operativ förmåga, tillgänglighet och uthållighet. Det gäller exempelvis räddningstjänst, hemtjänst, samhällsviktiga transporter och reservkraft. Utredningen bör därför tydligare belysa hur dessa behov ska hanteras under omställningen och analysera det långsiktiga behovet av fossilfria flytande drivmedel för samhällsviktig verksamhet. Luleå kommun anser att staten behöver stärka förutsättningarna för en trygg och robust drivmedelsförsörjning som säkerställer både klimatmålen och samhällets beredskap.

Elfordon och resurseffektivitet - tillstyrks med synpunkter

Luleå kommun ser positivt på att utredningen uppmärksammar elfordons resurseffektivitet och miljöpåverkan. Analysen bör dock omfatta fler delar av fordonens och komponenternas leverantörsled eller tydligt ange att den är avgränsad till batterier och kritiska material samt redovisa skälen för avgränsningen.

Energi- och klimatrådgivning - tillstyrks

Luleå kommun är positiv till att energi- och klimatrådgivningen förstärks och breddas till frågor om exempelvis elfordon, laddinfrastruktur och elektrifiering. Rådgivningen har en viktig roll i att undanröja kunskapshinder och stödja hushåll och företag. I norra Sverige finns särskilda behov av kunskap om elfordons användbarhet i kallt klimat och över långa avstånd.

Den statliga finansieringen bör vara långsiktig, följas upp, indexuppräknas och vid behov förstärkas. Hänsyn bör tas till kommuner med stora geografiska områden, omfattande landsbygd och många småföretag, där uppsökande rådgivning är mer resurskrävande. Den nationella styrningen bör samtidigt ge kommunerna tillräckligt handlingsutrymme att prioritera insatser utifrån lokala behov och tydliggöra förhållandet mellan befintliga och nya uppdrag.

Elbilspremien - tillstyrks med synpunkter

Luleå kommun ser positivt på elbilspremiens syfte att göra elfordon tillgängliga för hushåll som annars riskerar att stå utanför omställningen.

Dock anser Luleå kommun att regelverket behöver dock förenklas och förtydligas. Kriterierna för geografisk avgränsning och tillgång till kollektivtrafik kan upplevas som svåra att förstå och motivera, särskilt när hushåll med likvärdiga förutsättningar behandlas olika på grund av områdesgränser.

Luleå kommun